

דברי משיח

ה'תש"נ

התוועדות ש"פ שופטים, ד' אלול

מכבוד קדושת

אדמו"ר מלך המשיח מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן
מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור על ידי

„המכון להפצת תורתו של משיח“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

ה' תהא שנת חירות עצמות

קט"ז שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

שם טוב רצה שיהיו שני הענינים: 'המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה', וגם כן 'הגדושה' – למעלה מן המידה וההגבלה. ובשורות טובות, ויארץ ימים על ממלכתו. הצלחה רבה, בשורות טובות, כתיבה וחתומה טובה".

לעוזרו של הנ"ל נתן דולר באומרו: "כתיבה וחתומה טובה", דולר נוסף באומרו: "זה בשביל העזר", ודולר שלישי לברכה בענין פרטי.

• איש מילואים שאל את כ"ק אדמו"ר שליט"א: במקרה ותפרוץ מלחמה בישראל, האם לנסוע להגן עלי?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לא תהי' שם מלחמה! אבל באם אתה רוצה להגן שם, אזי יש להגן גם בשעת שלום גם כן".

הנ"ל: אבל אם עכשיו תפרוץ מלחמה – האם לנסוע להגן עלי?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "לא תפרוץ עתה מלחמה, כי יהי' שלום בארץ! בשורות טובות".

שבזה תלוי כל השלימות של כל הענינים. ולמי שגדל במשפחת – במסורת של אבוחצירא, איך צריך להביא ראיות לזה ולבאר את זה. ולעשות זה מתוך שמחה וטוב לבב, ונתן לו דולר נוסף באומרו (בחיוך): "באם אתה זקוק לנפלאות בשביל זה, אזי במשפחת אבוחצירא היו נפלאות על ימין ועל שמאל וגם באמצע...", ותוך כדי דיבור סימן בידו השמאלית הק' לצד שמאל (ימינו של מר אבוחצירא), ימין ואמצע.

הנ"ל: ב"ה, ישנה זכות אבות. אבל כאו"א מאיתנו צריכים גם את הזכות של כבודו למען ארץ ישראל ולבטחון ארץ ישראל, וזו זכות גדולה לכ"א מאיתנו.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "כפי שאמרתי לפני זה, באם תלוי בהזכויות שלי והברכות שלי – אזי יש לכם כל זה מידו של הקב"ה, 'המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה'. – כתוב בסידור של הבעל שם טוב, כתוב – לא 'הקדושה' בק', אלא – 'הגדושה' בג', ואצלנו מבארים שהבעל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

לזכות

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

מהרה יגלה אכי"ר

יה"ר שיראה רוב נחת מתלמידיו,

חסידיו ושלוחיו ומכלל ישראל

ותיכף ומייד ממי"ש נראה בעיני בשר

בקיום נבואתו העיקרית – בשורת הגאולה –

"לא לתר לגאולה" ו"הנה זה משיח בא"

ובעגלא דידן יתגלה לעין כל

ויוליכנו קוממיות לארצנו הק'

ויבנה ביהמ"ק במקומו ויקבץ נדחי ישראל

בגאולה האמיתית והשלימה

נאו מייד ממי"ש ממש!

לזכות

חיילי בית דוד

תלמידי התמימים השוהים

ב-770 – בית חיינו – בית משיח

הצלחה רבה ומופלגה בכל עניניהם

מתוך הרחבה ומנוחת הנפש

לנח"ר כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

ובפרט בהענין הכי עיקרי שהזמן גרמא

בקבלת פני משיח צדקנו – כ"ק אדמו"ר שליט"א

יחד עם כל בניי שליט"א בכל מושבותיהם

ותיכף ומייד ממי"ש, נאו!

פתח דבר

לקראת ש"ק פ' שופטים – הננו מוציאים לאור "הנחה" ויומן מהתוועדות ש"פ שופטים, ד' אלול ה'תשנ"ג – תדפיס מיוחד מתוך "דברי משיח" – ה'תשנ"ג.

בתור הוספה, באו בסוף הקונטרס "פנינים" נבחרים מחלוקת הדולרים לצדקה ביום ראשון, ה' אלול ה'תשנ"ג (הר"ד המלא יתפרסם א"ה בכרך השייך לתקופה זו).

*

אודות המעלות שבסדרה זו, ואופן עריכת השיחות¹ והיומן² – ראה בארוכה ב"פתח דבר" ל"דברי משיח" ה'תשנ"ג חלק ראשון.

*

מבין שלל השיחות שנאמרו ע"י כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א במשך השנים תשי"ב-תשנ"ב (ולפני כן), ת"ל זכינו שרובן ככולן נשמרו על הכתב או בהקלטה. אולם, עדיין ישנו ריבוי שיחות שטרם ראו אור מעולם, ובוהו בקשתנו שטוחה כלפי ציבור אנשי והתמימים: אנא, מי שבידו הנחות ורשימות משיחות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א, וכן ר"ד בעת חלוקת השטרות לצדקה או "יחידות" וכיו"ב, ויומנים מ"בית חיינו" (ובמיוחד מהשנים תשמ"ח-תשנ"ג), שיואיל לשלחן למערכת ע"מ שנוכל לזכות בהן את הרבים.

ויהי רצון שע"י הדפסת ולימוד "דברי משיח", נזכה תיכף ומיד ממש לגאולה האמיתית והשלימה, בהתגלותו המלאה והמושלמת של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א. ויחזק השי"ת בריאותו ויתן לו אריכות ימים ושנים טובות ונעימות וחיים נצחיים, ויראה הרבה נחת משלוחיו, תלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרוב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה, ונלמד תורתו של משיח מפיו של משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העולם כולו, ומלך ביפיו תחזינה עינינו בהתגלות מלכותו לעין כל, תיכף ומיד ממש, והיתה לה' המלוכה, אמן כן יהי רצון.

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

"המכון להפצת תורתו של משיח"

ימות המשיח,

בד"ר ח' אלול, ה'תשע"ח (ה' תהא שנת חירות עצמות),
קט"ז שנה לכ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א,
ברוקלין, נ"י.

(1) השיחה הנוכחית נערכה ע"י שילוב ב' הנחות (ה"ר"ד" ש"ל ע"י מערכת "פאקס א' שיחה", וה"תוכן קצר" ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים"), ונוספו בה פרטים מה"השלמות" לשיחה המוגהת ש"ל ע"י "ועד הנחות התמימים" ו"ועד הנחות בלה"ק". לשלימות הענינים המבוארים בשיחה, יש לעיין בשיחה המוגהת (סה"ש תש"נ ח"ב ע' 642 ואילך).

(2) היומן נערך ע"פ יומן "פאקס א' שיחה" וגיליון "בית חיינו" ש"ל בשעתו, ויומן פרטי של הרה"ת ר' ש.ו.ה. ש"י (הנדפס בס' "שנת ניסים בבית חיינו").

Published and Copyrighted by

MACHON LEHAFOTZAS TORASO SHEL MOSHIACH

770 Eastern Parkway, Brooklyn, N. Y. 11213

Tel. (718) 560-3770 • Email: torasmoshiach@gmail.com

יומן חודש אלול

מבין האחים שארף (מנחם מענדל שי).
כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לו להכריז
משהו, והוא הכריז שזה עבור סיום
אמירת הקדיש לע"נ אביהם ר' אברהם
שלמה ע"ה שארף (בשעת מעשה
עמד לימין כ"ק אדמו"ר שליט"א). כ"ק
אדמו"ר שליט"א הביט עליו כשחיוך
ותנועת שביעות רצון על פניו הק' עד
שסיים להכריז, ואח"כ הנהג אליו בראשו
באומרו: "גוטי"³.

אח"כ הורה לקרוא לר' שמעון שי
העכט (שישב על מקום אביו ר' יעקב
יהודה ע"ה – למטה מבימת התוועדות,
מימינו של כ"ק אדמו"ר שליט"א), ונתן
לו קנקן באומרו: "זאָל זיין בהצלחה רבה,
מאָכן אַ פאַרבריינגען!". הנ"ל התבלבל
והכריז על התוועדות עבור ה"שלושים",
אולם כ"ק אדמו"ר שליט"א הורה לו
להכריז שזה: "פאַר אַ פאַרבריינגען!"⁴.

אח"כ סימן בראשו לעבר הנ"ל
שישיר, והנ"ל התחיל לנגן "ניעט
ניעט ניקאָוואָ", וכ"ק אדמו"ר שליט"א
הסתובב לאחוריו ועודד לעבר זה"כ
הנ"ל בידו הק' כמה פעמים, וכן הניף את
ידו הק' בתנועות של שמחה לעבר הקהל
למשך זמן.

אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה
אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 3:50
לערך.

(3) = "טוב".

(4) = "שיהי' בהצלחה רבה, לעשות התוועדות!".

(5) = "בשביל התוועדות!".

ר"ד מחלוקת הדולרים

להצליח 'גם בענין זה' – זהו רק בתור
התחלה, כיון שאתה חבר הכנסת. אבל
לאחרי זה יהי' זה העיקר – להמשיך
במסורת המשפחה, ואחר כן בתור טפל
– גם בענינים בכנסת.

הנ"ל: הממשלה הנוכחית היא של
כבודו, והיא זקוקה לברכתו הק'.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אם מצד
הברכה שלי – יש להם ברכה בכפליים
ושלוש פעמים ככה. והולך ומוסיף, אם
יעמדו חזק על המשמרת – שלימות
העם, שלימות הארץ ושלימות התורה –

יום ראשון, ה' אלול

• ר' יקותיאל שי' ראפ הציג את זה"כ
מר אהרן שי' אבוחצירא.

כ"ק אדמו"ר שליט"א לחץ את ידו
באומרו: "ברכה והצלחה, להמשיך
במסורת האבות, ולפרסם זה בכל ארץ
הקודש שאתה ממשיך גם בענין זה".

הנ"ל: אנו זקוקים לברכתו של הרבי
למשפחה, ולבריאות טובה עבור כל
המשפחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אף שאמרת

האדם צריך להתחיל את היום בגמ"ח, ורק לאחר מכן תפילה, ואח"כ מביהכ"נ לביהמ"ד.

אחרי שיחה זו ניגנו "כי אלקים יושיע ציון". כ"ק אדמו"ר שליט"א הסתובב לאחוריו והורה לחה"כ ר' אברהם שי ורדיגר לומר "לחיים", ואח"כ עודד לעברו בחוזק רב. כמו"כ עודד לכל הכיוונים בחוזק רב מאוד, ובאופן מיוחד – כמעט בכל הזמן שניגנו עודד לעבר הקהל בשתי ידיו הק' לסירוגין. כמה פעמים באמצע הניף את יד שמאל בלי הפסקה, ואח"כ את יד ימין באותו אופן. כ"ק אדמו"ר שליט"א הי' מאוד בהתרוממות הרוח ("אויפגעלייגט"), ממש "מראה פנים שוחקות לכולם!"

באמצע נתן חתיכת עוגה לילד הקטן מהאחים שארף שיחיו, אחרי שאמר "לחיים".

בשיחה ב' דיבר אודות הציווי בפרשת שופטים, ש"בכל שעריך" צ"ל "שופטים ושוטרים". ואע"פ שנמצאים בזמן הגלות שאומות העולם שולטים, עם כל זה היות ו"אתה בחרתנו מכל העמים", בכחו של היהודי, ע"י לימוד התורה וקיום המצוות שלו, לשלוט על השופטים והשוטרים שבכל העולם, וע"ד הסיפור עם הצ"צ שישב בליובאוויטש ועשה סדרים בפטרבורג.

וההוראה מזה – שיש ביכלת של כל יהודי לשלוט על אומות העולם, וגם על הנשיאים שלהם. ולמרות זאת אין הכוונה שזו הגאולה, אלא עדיין נמצאים בגלות, וגם היהודים הנמצאים באה"ק הם בגלות וכדמוכח מזה שהם אומרים

(1) לפי א' היומנים הי' זה לפני שיחה א'.

"ומפני חטאינו גלינו מארצנו". ועדיין לא התחיל "אתחלאת דגאולה", ומ"ש בירושלמי שגאולתן של ישראל "קימעא קימעא" – מדובר בזמן שעדיין לא "כלו כל הקיצין", משא"כ עתה ש"כלו כל הקיצין" – הגאולה תבוא תיכף ומיד ממש.

בהמשך היו רמזים אודות המצב הנוכחי בעולם. כמו"כ הזכיר עוד פעם את המדרש ילקוט שמעוני באומרו שנתפרסם לאחרונה, ואשר זה הולך ומתפרסם בכל מקום ומקום.

אחרי שיחה זו ניגנו את מארש נפוליון. בינתיים שחה כ"ק אדמו"ר שליט"א את הכוס, ועודד בידו הק' לכל הכיוונים. כמו"כ הסתובב לאחוריו לעבר חה"כ הנ"ל וחיך מאוד (כאומר: אתה כאן?!), והורה לו שיאמר עוד פעם "לחיים". כמו"כ הורה להרב קופלוביץ' שי' לומר "לחיים", ואח"כ הורה לד"ר ישראל שי' תמרי (חתנו של הרב שלמה שי' גורן מאה"ק) שיאמר "לחיים", וסימן בידו הק' שישתה את כל הכוס ויהפוך אותה. כמו"כ הורה לר' אהרן יוסף שי' בליניצקי שיאמר "לחיים", והביט עליו כמה פעמים, כשמראה בידו הק' שישתה את כל הכוס.

בשיחה ג' עורר שוב על קביעת שיעורי תורה ברבים, ולסיום הזכיר אודות חלוקת המשקה.

[יש לציין שכ"ק אדמו"ר שליט"א לא הזכיר אודות פרשה הבאה (שקוראים במנחה), שלא כרגיל כלל].

אח"כ העמיד הריל"ג 7 קנקני משקה? בין ראשוני הלוקחים הי' הילד הגדול

(2) לפי א' היומנים היו 8 קנקנים.

בס"ד. התוועדות ש"פ שופטים, ד' אלול ה'תש"נ

הנחה בלתי מוגה

– שיחה א' –

[כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות ניגנו ניגון שמח. אחרי שבירך על היין ניגנו "מצאתי דוד עבדי".]

א. ענינו של חודש אלול הוא כהר"ת "אני לדודי ודודי לי"¹, שתוכנו הוא ההתקשרות וההתאחדות דהאדם ("אני") עם הקב"ה ("דודי"). ושם זה ("דודי") מורה על החביבות וידידות ואהבה שבין ישראל להקב"ה (בהתאם לכללות תוכן שיר השירים, שבו מדובר אודות האהבה שבין הקב"ה וכנסת ישראל, בדוגמת חתן וכלה²).

ובזה גופא – שני אופנים: "אני לדודי ודודי לי" ו"דודי לי ואני לו"³. וענינו של חודש אלול הוא "אני לדודי ודודי לי", שבוה מודגש שההתחלה היא בעבודת המטה בכח עצמו דוקא, בדרך אתערותא דלתתא, ועי"ז נעשה "דודי לי", המשכה וגילוי מלמעלה. שלכן, תוכן העבודה דחודש אלול מרומז בפסוק זה דוקא, ולא בפסוק השני שבשיר השירים – "דודי לי ואני לו", וכמדובר בהתוועדות שלפני זה⁵.

ב. ולמרות זאת, מבאר אדמו"ר הזקן בלקו"ת במאמר ד"ה זה⁶, שבחודש אלול מאירים י"ג מדות הרחמים מלמעלה למטה ("א-ל ה' ויאר לנו"), שהארתם למטה הרי זה שינוי לגבם.

וכמוכן מהמשל שאדמו"ר הזקן מביא על זה – "מלך בשדה", שהרי מקומו של המלך הוא בעיר הבירה, הנקראת ג"כ עיר המלכות, ובעיר גופא – בארמון המלך, ובארמון גופא – בחדרו המיוחד (חדר לפנים מחדר, פנים שבפנים); ומשם יוצא המלך לשדה, ובשדה גופא – עד לדרגא הנמוכה שבשדה, שהרי ישנן כמה דרגות בשדה, וכמו שבעיר ישנן כו"כ דרגות: עיר סתם, עיר המוקפת חומה (ונפקא מינה בפועל בכמה דינים⁸), ובזה גופא כמה דרגות, שמכל זה מובן גודל הירידה.

ע' תקמג. רד"ה דודי לי תרכ"ז (סה"מ ע' קצו). סד"ה אני לדודי עטר"ת (סה"מ ע' תרנט). רד"ה אני לדודי הש"ת (סה"מ ס"ע 150-1). סה"ש תש"ג ע' 177. ועוד.

(5) שיחת ש"פ ראה שנה זו ס"א.

(6) פ' ראה לב, ב.

(7) תהלים קיח, כז.

(8) ראה מגילה ב, א ואילך. כלים פ"א מ"רז. ועוד.

(1) שה"ש ו, ג. ראה אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. פ"ח שער ר"ה פ"א. שעה"פ להאריז"ל עה"פ. ועוד – נסמן בסה"מ דרושי חתונה ע' ריח הערה 67.

(2) ראה פרש"י ריש שה"ש. רמב"ם הל' תשובה פ"י סה"ג.

(3) שה"ש ב, טז.

(4) ראה אוה"פ פ' ראה ריש ע' תשצא. שה"ש כרך ב

ועד"ז בנמשל: "ג מדות הרחמים הם למעלה מכל מדידה והגבלה, ולכן "אינן חוזרות ירקם", משום שלגבם אין שום חילוק מהו המעמד ומצב של המבקש, ואעפ"כ בחודש אלול הם מאירים למטה – בשדה.

ובפרט שהמלך בא לשדה בלי כל שריו ועבדיו, שהרי מכיון ש"מי מעכב בידו", המלך הי' יכול לבוא לשדה עם כל שריו ועבדיו (ואז לא היתה מודגשת כל כך יציאתו מהעיר), באופן שלא כל מי שרוצה יכול¹⁰ להקביל פניו; ואעפ"כ הרי מזה שבהיותו בשדה הוא "מקבל את כולם", מובן שהוא נמצא לבדו בשדה, ועפ"ז מודגשת עוד יותר יציאתו ממקומו בעיר.

ועפ"ז צריך ביאור: איך אפשר לומר שעיקר העבודה בחודש אלול הוא "אני לדודי"? ג. והביאור בזה – שתוכן המשל שבלקו"ת ד"מלך בשדה", הוא לבאר, שהעבודה באלול היא בבחי' שדה דוקא:

"שדה" מורה על הל"ט מלאכות – עובדין דחול, שהרי "תנא סידורא דפת נקט"¹¹, זריעה וחרישה וקצירה וכו', ומלאכות אלו מקומן בשדה, מקום צמיחת החיטים – "ארץ ממנה יצא לחם"¹². וההוראה היא, שאפילו עניני שדה צריכים להיות חדורים במציאות ה"מלך", והיינו שאפילו ענינים אלו צריכים להיות קשורים עם דברים שבקדושה – עניני המשכן, כמובן מזה שהל"ט מלאכות נלמדות ממלאכת המשכן¹³.

ויתירה מזו: אפילו מניין המלאכות נלמד ג"כ ממלאכת המשכן, שהרי בתורה מרומזות המלאכות בזה שכתוב ארבעים פעמים "מלאכה"¹³, דזה שישנן רק ל"ט מלאכות הוא מפני ש"מלאכה" אחת לא קאי על מלאכה ממש שהיתה במשכן, אלא "מלאכת שמים"¹⁴ המותרת גם בשבת, שבוה מודגש עוד יותר השייכות דל"ט מלאכות למלאכת המשכן. [ובזה מתורץ ג"כ לשון המשנה¹⁵ "אבות מלאכות ארבעים חסר אחת", כדיוק מפרשי המשנה¹⁶ שלכאורה הי' צריך לומר "אבות מלאכות ל"ט" (ובפרט שלשון המשנה הוא לשון קצר וברור¹⁷)].

וענין זה (העבודה ד"מלך בשדה") חשוב עד כדי כך שרוב ימיו של האדם הוא מתעסק בזה. דלכאורה, מכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא אלא לכבודו" (כדאיתא בסוף פרקי אבות¹⁸), והיינו שכבודו של הקב"ה הוא הסיבה לבריאת כל העולם, א"כ הי' צריך להיות שרוב הזמן האדם יתעסק בענינים שבהם ניכר בגלוי כבודו של הקב"ה,

(9) ר"ה יז, ב.

(10) ראה סה"ה ה"ש"ת ע' 167. ה"ש"ת ע' 285.

(11) שבת עז, ב.

(12) סה"מ תרח"ץ ע' עז, ובהנסמן שם (ע' עז) הערה 1.

(13) אבות כח, ה.

(14) שבת מט, ב.

(15) ראה סה"ה תשמ"ט ח"ב ע' להסתפק.

(16) ראה תויו"ט למשנה שם (פ"ז מ"ב). וראה גם להסתפק.

(17) ראה הקדמת הרמב"ם לפיה"מ (ד"ה ואח"כ ראה להסתפק).

(18) פ"ו מ"א.

ויהי רצון, שכל זה ימהר ויזרו עוד יותר את הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ובקרוב ממש כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות, ביחד עם מתפללי וחברי הבתי כנסיות ובתי מדרשות שבחו"ל, אנשים נשים וטף – יעלו לארץ ישראל¹⁸² (שתתפשט בכל הארצות¹⁸³), לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, ולבית המקדש השלישי, "בנערינו ובזקנינו . . . בבנינו ובבנותינו"¹⁸⁴.

ועוד והוא העיקר – שכל זה יהי' תיכף ומיד ממש, אמן כן יהי רצון.

[אחרי חלוקת המשקה הורה לש"ץ שי' לנגן "יהי רצון . . . שיבנה ביהמ"ק". אח"כ הורה לו לנגן "ניעט ניעט ניקאָוואָ". אח"כ הזכיר אודות אמירת ברכה אחרונה.

ההתוועדות הסתיימה בשעה 3:50 לערך].

(182) ראה מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס
בנין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל ס"ג (סה"ש
תשנ"ב ח"ב ס"ז 466) ואילך.
(183) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח
(פ"א), ג. יל"ש ישעי' רמז תקג. לקו"ת מסעי פט, ב.
(184) בא י, ט.

יומן

• יום שבת קודש פ' שופטים, ד' אלול •

בשעה 1:35 לערך ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות. הקהל ניגן ניגון שמח, עד שהתיישב על מקומו.

אחרי שבירך על היין ניגנו כרגיל "מצאתי דוד עבדי", וכ"ק אדמו"ר שליט"א עודד בידו הק' בעוז במיוחד לעבר העומדים בצד שמאל על הפירמידה (ביניהם היתה קבוצת אורחים מטורונטו, קנדה שהגיעו ל-770 במסגרת "שבת עם חב"ד"), וכן פנה לכל הקהל והניף בחוזק את שתי ידיו הק' לסירוגין (שלא כרגיל בתחילת ההתוועדות). כמו"כ ניגן מפעם לפעם ביחד עם הקהל.

שיחה הראשונה ארכה כשלושת

רבעי שעה, ובה דיבר על הר"ת של אלול "אני לדודי ודודי לי" – עבודת האדם ואח"כ המשכה מלמעלה, ועל המשל של אדמו"ר הזקן בלקו"ת ממלך היוצא לשדה, שזהו המקום שכל העם נמצא שם, ועבודת האדם היא לעשות מהשדה מקדש לו ית', וכמו ל"ט מלאכות המשכן שהן מלאכות הקשורות עם "שדה", ומזה פועלים "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

בהמשך קישר זאת למשנה בפרקי אבות פ"א "על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", וביאר הטעם שאינם כפי סדר האבות (אברהם גמ"ח, יצחק עבודה, ויעקב תורה) – כי מעלת לימוד התורה נעלית יותר, שלכן יעקב "בחיר שבאבות", אלא שבנוגע לסדר עבודת

– שיחה ג' –

יא. כאן המקום לעורר עוד פעם אודות המדובר לעיל¹⁶² על הוספה בקביעות ("קבוע לא בטיל"¹⁶⁹) עתים לתורה, כולל ובמיוחד – שיעורים רבים בלימוד התורה, ובאופן דעשה דוקא.

ובזה גופא – "עשרה שיושבין ועוסקין בתורה"¹⁶⁴, וכמובא בספרי חסידות ובכמה מאמרי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁷⁰ בדיוק לשון הב"ח¹⁷¹ בנוסח ברכת התורה¹⁷² "לעסוק בדברי תורה", שלימוד התורה צריך להיות בדוגמת בעל עסק, שאפילו כשישן בלילה הוא חולם ("חלום'ט זיך עם") על עסקו, וכל שכן שמונח בזה במשך היום, ועד"ז אצל כאו"א בנוגע ללימוד התורה, שאפילו כשהוא עסוק בענינים אחרים, כמו אכילה ושתיה, גם אז הרי הוא עוסק בתורה.

וכמו רשב"י ש"תורתו אומנתו"¹⁷³, דאע"פ שאכל ושתה בהיותו במערה, "איברי להו חרובא (ויש לומר שזהו ע"ד ומלשון "חד חרוב"¹⁷⁴) ועינא דמיא"¹⁷⁵, גם אז "כולי יומא גרסי"¹⁷⁵. ו"כדאי רבי שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק"¹⁷⁶, כולל ובמיוחד – בדוחק הגלות, ובפרט גלות אדום, גלות זו האחרונה, אשר כמאמר רשב"י¹⁷⁷ "גלו לאדום שכינה עמהם" (כהגירסא ב"עין יעקב", כמדובר בהתועדות קודמת¹⁷⁸), "מדוע אדום ללבושך"¹⁷⁹, וגם אז "סומכים" על רשב"י ע"י ההנהגה בדרכיו; וסיום המאמר – "ואף כשהו נגאלין שכינה עמהם".

וע"י השיעורים בתורה, ובאופן ד"יגעת ומצאת"¹⁸⁰, תהי' הצלחה רבה בכל זה.

יב. ובהמשך לזה – אלו שהכינו קנקני משקה "המשמח"¹⁸¹ עבור מאורעות מסויימים, ובניניהם יש בודאי ג"כ חלק הקשורים עם שיעורי תורה (או בנין בתי תורה עבודה וגמילות חסדים) – יעלו למעלה ויכריזו במה המדובר, ויזמינו את הקהל, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ובמיוחד – בקבלת החלטות טובות בכל עניני חודש אלול, ובפרט ב"העמידו תלמידים הרבה", שכולל גם נתינת כח שבודאי תהי' הצלחה במציאת תלמידים והעמדת תלמידים, ו"תלמידים הרבה".

ורק מיעוט הזמן יתעסק במסובב – הנבראים שבעולם (כמוכן בשכל שלכל לראש בא התכלית, ואח"כ הדבר שנברא בשביל התכלית); ואעפ"כ רואים שבששת ימי השבוע האדם עסוק ע"פ רוב בעובדין דחול – ל"ט מלאכות דשדה ("ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך"¹⁹⁹), ורק ביום השבת הוא מתעלה מעניני העולם ("ביום השביעי שבת לה' אלקיך"¹⁹⁹).

ויתירה מזו: אפילו על שבת נאמר²⁰ "כל מלאכתך עשוי". דלכאורה, מכיון שאסור (לעשות מלאכה, ואפילו) לדבר בעניני מלאכה בשבת²¹, והרי דיבור מסודר יכול להיות רק ע"י ולאחר מחשבה מסודרת²², א"כ היו צריכים לאסור מחשבה על מלאכה לגמרי, והיינו שבשבת יצטרכו להתעלות לגמרי מעניני העולם ולשלו ולהסיח דעת לגמרי ממלאכה, ואעפ"כ אומרים שאפילו בשבת ישנה "מלאכתך", אלא שהיא כבר עשוי'.

והביאור בזה (גם ע"פ נגלה): עי"ז שחושב בשבת שמלאכתו כבר עשוי', נעשית הוספה ושלימות בעונג שבת שלו²³, מפני שעונג שבת הוא לא רק עונג רוחני, עי"ז שמתעלה למעמד ומצב "מעין עולם הבא", שהוא תענוג הכי גדול (עד ש"יפה שעה אחת ("שעה" מלשון פני", "איין קער"²⁴ – רגע אחד) של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה²⁵), אלא שלימות עונג שבת היא כשזה חודר גם ב"מלאכתך", בעולם הזה הגשמי, כי תכלית הכוונה היא דוקא "מלאכתך", לגלות בזה גופא ש"כל מלאכתך עשוי". והיינו – לגלות ב"כל מה שברא הקב"ה בעולמו" את התכלית, שזהו "לכבודו" של הקב"ה.

ולכן עיקר המעלה בעבודת הנשמה היא כשהיא מלוכשת בגוף דוקא. דאע"פ שגם בהיותה למעלה לפני התלבשותה בגוף, ועד"ז לאחר הסתלקותה מהגוף, ענינה הוא עבודת ה', אעפ"כ עיקר העבודה היא דוקא ב"שדה" למטה, ובמלאכות דשדה, שזה נעשה דוקא ע"י התלבשותה בגוף.

ועד כדי כך, שעל העבודה בשדה נאמר²⁶ "מלך לשדה נעבד", שא' הפירושים בזה²⁷ הוא שאפילו המלך משועבד לשדה. וכפי שזה בפשטות – שמחיייתו של המלך ("לחם לבב אנוש יסעד"²⁸ וכו') היא מהשדה (אבל כמוכן באופן של כבוד המתאים למלך, האסור במלאכת חרישה זוריעה וכו').

(24) ראה סה"מ תרל"ו ח"ב ע' שמו. תרנ"ד ע' שכת. תרצ"ז ע' 266. סה"מ קונטרסים ח"ג ע' קד. ועוד. וראה גם לקר"ת ר"ה סא, א. סג, ד.
(25) אבות פ"ד מ"י.
(26) קהלת ה, ח.
(27) ראב"ע ע"ה פ. וראה ביאורה"ז (לאדהאמ"צ) חיי שרה (הוספות) קכט, סע"ג-ד.
(28) תהלים קד, טו.

(19) יתרו כ, ח.
(20) מכלילתא ופרש"י יתרו כ, ט. הובא בטוש"ע (וראדה"ז) או"ח סש"ו ס"ח (סכ"א).
(21) ראה שבת קיג, סע"א-ב. טוש"ע (וראדה"ז) אר"ח ר"ס שז.
(22) ראה סה"מ תש"ג ס"ע 20-21. תש"ד ע' 142 ואילך. ובכ"מ.
(23) טור ושו"ע אדה"ז שבהערה 20.

(174) ר"ה לא, א. סנהדרין צז, א.
(175) שבת לג, ב.
(176) ברכות ט, א. וש"נ.
(177) מגילה כט, א.
(178) שיחת ש"פ אמור שנה זו ס"ט.
(179) ישע"י סג, ב.
(180) מגילה ו, ריש ע"ב.
(181) ס' שופטים ט, יג.

(169) ראה כתובות טו, א. זכחים עג, ב ובתוד"ה אלא שם. וראה עט סופר (להרא"ז סופר) על סוגיות הש"ס כלל קבוע. וש"נ.
(170) סה"מ תרפ"ח ע' קיב. שם ע' קכו. סה"מ קונטרסים ח"א רנח, א ואילך. ובכ"מ.
(171) לטואר"ח סמ"ז.
(172) ברכות יא, ב. טור שם.
(173) שבת יא, א.

וחשיבות ענין זה מתבטאת גם בכך שהשאלה הראשונה שנשאלים בבית דין של מעלה אחרי מאה ועשרים שנה היא (לא בנוגע ללימוד התורה, "קבעת עתים לתורה", אלא) "נשאת ונתת באמונה"²⁹, והיינו משום שעיקר העבודה למטה היא בעניני שדה דוקא – "נשאת ונתת" – שגם המסחר יהי' חדור בענין האמונה בהקב"ה, שאמונה היא כללות התורה ומצוות, כמארז"³⁰ "בא חבקוק והעמידן על אחת שנאמר"³¹ וצדיק באמונתו יחי".

ד. וזוהי ההוראה מאלול, "מלך בשדה" – העבודה בעניני שדה לפעול על ידם בירור וזיכוך העולם, עד שמגלים שגם הם חדורים ב"מלך", משום שעיקר העבודה ד"ועשו לי מקדש"³² קאי על העבודה בעניני שדה, לעשות מהם משכן ומקדש להקב"ה. ועי"ז פועלים וממשיכים בעולם את השלימות דכל הארבעים מלאכות, גם "מלאכת שמים" ("ושכנתי בתוכם"³²).

[וענין זה ישנו גם בזמן הזה, כידוע שמשכן משה (שהוקם דוקא ב"מדבר העמים"³³) הוא נצחי – מעשי ידי משה נצחיים³⁴, עד שזה אפילו לא נתמשכן כמו בית ראשון ובית שני ("משכן משכן – שני פעמים, רמז למקדש שנתמשכן בשני חורבניו"³⁵); ולכן גם הציווי ד"ועשו לי מקדש" הוא ציווי תמידי ונצחי, גם בזמן הגלות, כדברי הרמב"ם³⁶ שרק המצוות התמידיות נכללות בחשבון מנין המצוות³⁷. ובזמן הזה קיום המצוה הוא עי"ז ש"ושכנתי בתוכם – בתוך כל אחד ואחד"³⁸, עד שעושים מכל עניני העולם משכן ומקדש לה'].

וכיון שהסיבה והתכלית דעבודת השדה היא "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", מובן, שענין זה ישנו לפני עצם העבודה (להיותה סיבתה ותכליתה). וזהו תוכן הענין ד"מלך בשדה" וכו' שבחודש אלול – גילוי הסיבה והתכלית דעבודת השדה, לגלות את מלכותו של הקב"ה בשדה ("מלך בשדה"). וע"ד הנ"ל ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו", שלכל לראש מודגשת הסיבה והתכלית של כל הבריאה ("לכבודו"), ועיקר העבודה בפועל הוא ב"כל מה שברא הקב"ה בעולמו", ששם דוקא נשלמת הכוונה.

וזהו הטעם ש"אלול" ר"ת "אני לדודי", שתוכנו – עבודת התחתון (ורק אח"כ "דודי לי"), כי תוכן הגילוי ד"מלך בשדה" בחודש אלול הוא (לא גילוי מלמעלה, שמעורר את

(29) שבת לא, א.

(30) מכות כד, א.

(31) חבקוק ב, ד.

(32) תרומה כה, ח.

(33) ל' הכתוב – יחזקאל כ, לה.

(34) סוטה ט, ט"א. תרומה פ"ח.

(35) ר"פ פקודי (לו, כא) ובפרש"י.

(36) ראה סהמ"צ שורש השלישי.

(37) בהנחה אחרת: נוסף על היותו ציווי שנוהג

לדורות (ב"מקדש העתיד"), ככל הציוויים הנכללים

במנין המצוות.

(38) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב

לתחלתו (ד"ה ושני פסוקים). אלשיך תרומה שם.

ש"ה ט, א. ר"א, א. שכה, ב. שכו, ב.

מובן במכל שכן וקל וחומר שגם ב"תורה חדשה" יהי' "תורה בפירושה ניתנה". ואע"פ ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם"¹⁵¹, הרי בזה גופא יהי' לימוד בכדי שיתוסף בהרחבה ובעומק כו' (שבזה ישנו חילוק בין "קטנם" ל"גדולם"), עד לתכלית השלימות.

וכל זה ע"י משה רבינו (מקבל התורה), שהרי "גואל ראשון הוא גואל אחרון"¹⁵² (ועפ"ז מובן איך נתקיימה בקשתו של משה "שלח נא ביד תשלח"¹⁵³ גם לאחר שהקב"ה לא נענה לבקשתו¹⁵⁴); והרי על גואל אחרון נאמר שיהי' לא רק מלך אלא גם רב¹⁵⁵, וילמד את כל העם כולו תורה¹⁵⁶, ובבחי' ראי' דוקא¹⁵⁷, שהיא בתכלית ההתאמתות¹⁵⁸.

ויהי רצון, שנזכה תיכף ומיד ל"ואשיבה שופטייך כבראשונה ויועצייך כבתחילה"¹⁵⁹ ולסנהדרין בלשכת הגזית, ע"י הקדמת העבודה ד"מאך דא" (עשה כאן) ארץ ישראל", כידוע פתגם הצ"צ בזה¹⁶⁰ (ששמותיו הם על שמות משיח צדקנו¹⁶¹).

ובפרט ע"י הוספה בשיעורי תורה¹⁶², ובעשרה דוקא. ואע"פ ש"אפילו אחד . . אבוא¹⁶³ אליך וברכתך"¹⁶⁴, הרי מובן ממשנה זו עצמה שאינו דומה לעשרה; ובפרט שבעשרה אפילו כשאינם עוסקים בתורה ומצוות שכינה שריו¹⁶⁵, ועאכ"כ כשעוסקים בתורה ומצוות, או בענין ד"אחכה לו בכל יום שיבוא"¹⁶⁶.

ועי"ז זוכים לגאולה תיכף ומיד ממש, שהרי ישנו הפסק דין של נשיא דורנו שכבר סיימנו את מעשינו ועבודתינו, וכבר צמצחו את הכפתורים¹⁶⁷, וצריך להיות רק "עמדו הכן כולכם"¹⁶⁸ לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

[אחרי שיחה זו ניגנו את מארש נפוליון].

(151) ירמ' לא, לג.

תפה ואילך. לקו"ש ח"ב ס"ע 621. ח"י ע' 3. וראה בארוכה שיחת ש"פ פינחס תנש"א (דברי משיח ח"ד ע' 265 ואילך).

(161) ראה זכרי' ו, יב. ישע' יא, ה.

(162) ראה שיחות שנה זו: ש"פ נשא ס"ט ואילך;

י"א סיון ב"יחידות" לאורחים; ש"פ בהעלותך ס"ו;

ש"פ שלח ס"ט; ש"פ קרח ס"י; ש"פ בלק ס"ה; ש"פ

ואתחנן ס"א.

(163) יתרו כ, כא.

(164) אבות פ"ג מ"ו.

(165) ראה סנהדרין לט, א. אגה"ק סכ"ג (קלו, ב).

(166) נוסח "אני מאמין" הנדפס בסידורים – ע"פ

עיקר הי"ב מ"ג העיקרים (פיה"מ להרמב"ם סנהדרין

הקדמה לפרק חלק).

(167) ראה שיחת שמח"ת תרפ"ט. וראה סה"מ ד'

פרשיות ח"ב ס"ע קצג, ובהנסמן שם הערה 129.

(168) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ריש

ע' רעט. "היום יום" טו טבת.

(152) ראה שמו"ר פ"ב, ד. זח"א רגג, א. שעה"פ

להאריז"ל פ' ויחי. תר"א משפטים עה, ב. לקו"ש ח"א

ע' 8 ואילך.

(153) שמות ד, יג ובפרש"י.

(154) ראה גם שיחת ליל שמח"ת (לעיל ח"א ס"ע

155). ובכ"מ.

(155) ראה סהמ"צ להצ"צ קי, ב ואילך. אוה"ת תוריע

(כרך ג) ע' תתטז. סה"מ תש"ט ריש ע' 124. ד"ה ונחה

עליו תשכ"ה (סה"מ פסח ח"ב ע' קמדה; ס"ע קג

ואילך). ובכ"מ.

(156) רמב"ם הל' תשובה פ"ט ה"ב.

(157) ראה לקו"ת צו יז, א"ב. שער האמונה

(לאהאמ"צ) פנ"ו (פט, א ואילך). סהמ"צ שם. סה"מ

תרמ"ץ ס"ע ר ואילך. ועוד.

(158) ראה לקו"ש ח"ו ע' 121 ואילך. וש"נ.

(159) ישע"י א, כו.

(160) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"א ע'

ובאופן ד"מראה באצבעו ואומר זה¹³², וב' פעמים "זה", כמבואר בסיום מסכת תענית, "הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו"¹³³.

ועד ל"נגילה ונשמחה בישועתו" ע"י "נגילה ונשמחה ב"מ¹³⁴, ועוד יותר – בכ"ב¹³⁵ בעצמותך¹³⁶, שזה¹³⁷ קשור ג"כ ל"אנכי אנכי", שהרי בנוגע לשם הוי' ישנו פירוש (מלשון מהוה¹³⁸, או ה' הוה ויהי' כאחד¹³⁹), וכל שכן בנוגע לשם אלקים (מלשון כח ויכולת¹⁴⁰), אבל "אנכי" הוא "מי שאנכי", דקאי על עצמות ומהות.

ולהוסיף, ש"אנכי" הוא גם לשון חשיבות, משא"כ "אני" קאי גם על שפלי¹⁴¹. ולהעיר ממ"ש בילקוט שמעוני¹⁴² שהתפרסם לאחרונה¹⁴³ – והולך ומתפרסם בכל מקום ומקום – שמשיח עומד על גג בית המקדש, ומודיע לישראל "ענוים הגיע זמן גאולתכם" – שקורא לבני ישראל בשם "ענוים" דוקא, וכמבואר בחסידות¹⁴⁴ החילוק בין עניו לשפל, דשפל אין לו (אינו יודע שיש לו) מעלות, ובמילא אין לו במה להתפאר, משא"כ עניו יש לו מעלות, ועד למעלות גדולות, ומכיר בהן, ואעפ"כ הוא עניו (כפי שהי' אצל משה רבינו, שהי' הנבחר מכל מין האדם¹⁴⁵, וביחד עם זה "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה"¹⁴⁶).

ועי"ז זוכים ל"מקדש אדני-כוננו ידך", ועד ל"ה' ימלוך לעולם ועד"¹⁴⁷, שזהו ג"כ הסיום דמסכת אבות, שהתחלתה בשבת זו ב"והעמידו תלמידים הרבה"¹⁴⁸, ש"הרבה" היינו שכל אחד מהתלמידים נעשה בעצמו רב תלמידים "הרבה", ועי"ז "גדול מרבן שמו"¹⁴⁸; וכולל גם הפירוש ב"הרבה" – שכל תלמיד ותלמיד הוא בבחי' "הרבה", כי גם הוא מעמיד תלמידים וכו'¹⁴⁹.

ועד ל"הרבה" האמיתי שע"י הקב"ה בעצמו לעתיד לבוא, שאז יהי' שלימות הלימוד "דתורה חדשה מאתי תצא"¹⁵⁰ ע"י הקב"ה עם בני ישראל בהבנה והשגה דוקא (שהרי

(132) ראה (נוסף להמציין לקמן בפנים) שמו"ר פכ"ג, יד.

(133) ישע"י כה, ט.

(134) תהלים שם, כד.

(135) שה"ש א, ד.

(136) ראה אורח"ת סוכות ע' א'תש"ס. שה"מ תרפ"ח ע' קסה (תש"ח ע' 250). תש"א ע' 94. ובכ"מ.

(137) בהנחה אחרת הובא הענין דלקמן לעיל ס"ז. ושם: והנחמה באה מבחי' "אנכי" – "אנכי מי שאנכי" וכו'.

(138) פרדס שערי (א) עשר ולא תשע פ"ט. שעהיה"א פ"ד (עט, רע"א). וראה זח"ג (רע"מ רנו, סע"ב).

(139) פרדס שם. ע"ח (שערי א) דרוש עיגולים ויושר בתחלתו. טושו"ע (ודארה"ז) ז"ס ה. שעהיה"א פ"ו (פכ, א). וראה זהר שם.

(140) טושו"ע (ודארה"ז) שם.

(141) ראה מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"א ע' יד. ד"ה א"ר שמואל בר נחמני תשי"ט (סה"מ עשי"ת-יוהכ"פ ס"ע כ"ל). ד"ה ראה אנכי תשכ"ה (סה"מ דברים ח"א ע' רע"ט). ועוד.

(142) ישע"י רמז תצ"ט.

(143) ראה שיחת ש"פ ראה שנה זו ס"ח. וש"נ.

(144) ביאור"ז ס"פ פקודי לאדהאמ"צ (נט, ב) ולהצ"צ (ח"א ע' שט).

(145) ראה פיה"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק סוד הו'.

(146) בהעלותך יב, ג.

(147) בשלח טו, יח.

(148) ראה תוספתא סוף עדויות ובמפרשים שם.

(149) בהנחה אחרת הובא ענין זה לקמן סוסי"א.

(150) ישע"י נא, ד. ויק"ר פי"ג, ג.

האדם, אלא) שאז יורד המלך ומתלבש במעמד ומצב דשדה, שזה מדגיש את העילוי דוקא בעבודת התחתון ומצד התחתון, בשדה כו'.

ה. נוסף לכל זה, חודש אלול הוא בעיקר חודש ההכנה לשנה הבאה. והיום הראשון מהשנה הבאה הוא ראש השנה, שהעבודה בראש השנה היא באופן נעלה יותר מאלול, שלכן כל ענינו דראש השנה הוא קבלת עול מלכות שמים, "שתמליכוני עליכם"³⁹, והיינו שלא רק שאין זה מלאכת ארץ, אלא אפילו לא "מלאכת שמים", וכל ענינו הוא הכרת המלך.

וכמארז"ל⁴⁰ "מצות היום בשופר", שענינו של השופר הוא קבלת עול מלכות שמים, וכמ"ש הרס"ג⁴¹ שא' מהטעמים לתקיעת שופר הוא משום שזוהי הדרך להכרת המלך, וכפי שזה ב"מלכותא דארעא" שהיא "כעין מלכותא דרקיעא"⁴². ואע"פ שתקיעת שופר "רמז יש בו, כלומר עורו ישינים משנתכם. . וחפשו במעשיכם"⁴³, ושופר הוא גם מלשון "שפרו מעשיכם"⁴⁴ – הרי זהו רק הרמז שבדבר, אבל ענינו הפשוט והגלוי דשופר הוא התקיעה כפשוטה (היינו לא (רק) פסוקי שופרות, אלא (בעיקר) תקיעת שופר בפועל (ממש), שענינה הכרת המלך.

וזוהי המצוה מעשית שבראש השנה. דאע"פ שבראש השנה ישנן כמה תפילות מיוחדות, ש"עקימת שפתיו הוי מעשה"⁴⁵ – הרי לזה צריכים ללימוד מיוחד מתורה שבע"פ (אבל בפשטות התפילות הן בעיקר "עבודה שבלב"⁴⁶), משא"כ תקיעת שופר היא מעשה בפשטות; ואעפ"כ אינה מלאכה כלל – "תקיעת שופר חכמה היא ואינה מלאכה"⁴⁷. והיינו שראש השנה הוא למעלה מכל ענין המלאכה, ובו מודגש (לא העבודה ד"מלך בשדה", בימי החול ובעובדין דחול, אלא) כפי שהמלך הוא בעיר ובהיכל מלכותו, ששם אין שום מלאכה ("מלאכתך"), כי אם קבלת עול מלכות שמים; אבל חודש אלול עיקרו הוא "מלך בשדה" – גילוי המלך בל"ט מלאכות דשדה.

וענין זה ("מלך בשדה") קשור ג"כ לענין התורה, וכמ"ש הרמב"ם⁴⁸ ש"אנכי ה' אלקיך"⁴⁹ ו"אחות לוטן תמנע"⁵⁰ (ענין פשוט, ע"ד שדה) קדושתם שוה, ושניהם ניתנו מהקב"ה למשה בסניני, וזה כולל "כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש"⁵¹; ו"לא אלמן ישראל"⁵² ח"ו, שגם בדורנו זה ישנם תלמידי חכמים שמחדשים בתורה⁵³.

(39) ר"ה טז, א. לד, ב.

(40) שם כו, ב (במשנה).

(41) פיה"מ סנהדרין הקדמה לפ' חלק (יסוד השמיני).

(42) הובא באבורהם בטעמי התקיעות.

(43) יתרו כ, ב. ואתחנן ה, ו.

(44) ברכות נח, א.

(45) וישלח לו, כב.

(46) רמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד.

(47) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. וראה

(48) ויק"ר פכ"ט, ו.

(49) לק"ש חיי"ט ע' 252 הערות 20-21. וש"נ.

(50) סנהדרין סה, א.

(51) ירמי' נא, ה.

(52) תענית ב, א. רמב"ם ריש הל' תפלה.

(53) בהנחה אחרת מובא ענין זה לקמן סוסי"ו.

ו. וענין זה (מעלת התורה) מודגש גם בפרק ראשון בפרקי אבות שאומרים בשבת זו, שהתחלתו אודות ענין התורה – "משה קיבל תורה מסיני"⁵⁴, ובהמשך לזה – "על שלושה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"⁵⁵.

וידוע הדיוק בזה, דלכאורה הרי שלושת הקוים הם כנגד ג' האבות⁵⁶: גמילות חסדים כנגד אברהם⁵⁷, עבודה כנגד יצחק – "עולה תמימה"⁵⁸, ותורה כנגד יעקב – "תורה שם בישראל"⁵⁹, ולפי זה הסדר במשנה הי' צריך להיות הפוך, דהיינו: "גמילות חסדים עבודה ותורה".

ויובן בהקדים שאלה נוספת: אמרו חז"ל⁶⁰ שיעקב הוא "בחיר שבאבות". ולכאורה, מדוע צריך לערב בזה כל יהודי, שיצטרך למדוד ולהשוות את הדרגות של האבות (ש"אין קורין אבות אלא לשלושה"⁶¹) ולחלק ביניהם?

והביאור בזה: מכיון ש"בראשית בשביל ישראל שנקראו ראשית"⁶², והיינו שבריאית העולם היא בשביל ישראל, אי"כ הרי יש לכל יהודי הוראה מכל מה שיש בעולם⁶³. ועד"ז בעניננו: ישנה הוראה מזה שהסדר בזמן הוא אברהם יצחק יעקב, שהרי בנוגע לזמן הסדר הוא "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי"⁶⁴, ואח"כ "מבית הכנסת לבית המדרש"⁶⁵, שזהו הסדר: גמילות חסדים ואח"כ עבודה ואח"כ תורה. אבל בנוגע למעלת הדבר, הרי יעקב הי' "בחיר שבאבות", והיינו מעלת התורה לגבי עבודה וגמילות חסדים, שלכן במשנה זו הסדר הוא תורה עבודה וגמילות חסדים.

ועוד ענין בזה (בקשר בין תורה לאלול): אחרי בית המדרש צריך להיות "הנהג בהן מנהג דרך ארץ"⁶⁶, והיינו שהנתינת כח לעבודה ד"מלך בשדה" היא ע"י תורה דוקא. וזהו כללות החילוק בין תורה לתפילה: תפילה ענינה העלאה מלמטה למעלה, שהרי ענין התפילה הוא "התפשטות הגשמיות"⁶⁷, עד שאפשר להיות ענין דכלות הנפש⁶⁸; משא"כ תורה ענינה הוא המשכה מלמעלה למטה, שהרי עם היותה "ארוכה מארץ מדה"⁶⁹, נתלבשה בהננה והשגה דוקא, שהרי בלימוד תורה שבע"פ מברך ברכת התורה

(54) משנה א.
(55) ומטעם זה נקט תורה בתחילה – כי כוונת ותכלית כל הדברים היא התורה, כמאחז"ל "בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית כו".
(64) ב"ב י, א.
(65) ראה ברכות בסופה. טושו"ע (ודאדה"ז) או"ח סקנ"ה ס"א.
(66) ברכות לה, ב.
(67) שו"ע אדה"ז או"ח סצ"ח ס"א. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ה.
(68) ראה צוואת הריב"ש (הוצאת קה"ת) סל"ה (ו), רע"א. סמ"ב (ו, ב).
(69) איוב יא, ט.

וזוכים לגאולה תיכף ומיד ממש (ולא "קימעא קימעא"), מבלי לעכבה אפילו לרגע אחד, עיי"ז שכל היהודים, גם (ובפרט) אלו הנמצאים בארץ ישראל, מכניסים את הא' ד"אלופו של עולם"¹¹⁵ בתיבת "גולה", ומזה נהי' "גאולה"¹¹⁶, ושלמות הענין ד"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך".

י. וע"י העבודה ד"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך", כולל כפי שהוא בעבודת האדם – ד"שערך קאי על חושי ואברי הגוף (כנ"ל) – זוכים שהקב"ה מקבץ את כל בני ישראל (כמ"ש בהפטרה¹¹⁷ "ומאסיפכם אלקי ישראל"), ועיי"ז נלך כולנו לירושלים עיר הקודש – "זה שער השמים"¹¹⁸, ולגילוי השערים בבית המקדש השלישי, כמבואר במסכת מדות¹¹⁹ (שלמדנו בשלושת השבועות) "חמשה שערים היו להר הבית", "שבועה שערים היו בעזרה".

כולל הגילוי ד"זה השער לה' צדיקים ("ועמך כולם צדיקים"¹²⁰) יבואו בו"¹²¹, כפי שאומרים בהלל בתפילת ראש חודש, כולל בר"ח אלול בשבוע שעבר (ביום השלישי שהוכפל בו כי טוב¹²² וביום הרביעי שבו נתלו המאורות (כמוזכר לעיל¹²³), "שני המאורות הגדולים", "המאור הגדול" ו"המאור הקטן"¹²⁴) – כנגד ישראל הדומין ללבנה¹²⁵ ו"מונין ללבנה"¹²⁶).

ובהמשך התפילה אומרים "אנא ה' הושיעה נא"¹²⁷ ב' פעמים ו"אנא ה' הצליחה נא"¹²⁷ ב' פעמים, "כפליים לתושי"¹²⁸, עם שני הפירושים ב"תושי": (א) מלשון חזק; (ב) מלשון תש כחו דלעו"¹²⁹, שמחלישים ומבטלים החומריות, ומהגשמיות עושים כלי לרוחניות, שעושה נשמתו עיקר וגופו טפל¹³⁰.

ועד לסיום הלל – "מלך מהולל בתשבחות"; ומהללים להקב"ה על הגאולה האמיתית והשלימה – "ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו"¹³¹, ומסיימים "ברוך אתה ה' גאל ישראל", לא רק "גואל ישראל" לשון הוה, אלא גם "גאל ישראל" לשון עבר – כיון שהגאולה היתה כבר לפני זה!

(115) ראה סמ"ק – הובא בב"י או"ח סימן סא ד"ה כתב בסמ"ק). שו"ע (ודאדה"ז) או"ח שם סעיף ו.
וראה לקו"ת תורע"כ, ג. ועוד. וראה ברכות יג, ב.
(116) ראה ויק"ר פל"ב, ח. לקו"ת בהעלותך לה, ג. ועוד. וראה בארוכה שיחות תנש"א: ש"פ אחר"ק (דברי משיח ח"ג ע' 227 ואילך); ש"פ אמור (שם ח"ד ע' 6 ואילך).
(117) ישעי' נב, יב.
(118) ויצא כח, יז. ראה פרש"י עה"פ.
(119) פ"א מ"ג"ד.
(120) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ חלק.
(121) תהלים קיח, כ.
(122) פרש"י בראשית א, ז (מב"ר פ"ד, ו).

שייך בזמן הגלות, כשאומות העולם מושלים ושוטלים וכו', שהרי אפילו כשנמצאים במלכות של חסד, שנותנים רשות למנות שופטים יהודים, הרי צריך להגיע לרשותם, שהקב"ה נתן להם בזמן הגלות – "דינא דמלכותא דינא"¹⁰⁸, אבל אין זה תחת בעלותם של ישראל.

אמנם, עי"ז שבני ישראל עומדים בתוקף – בכחם להיות בעלי הבית, כולל בענין "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שערך", אף שזה גופא נעשה באמצעות אומות העולם, וכפי שראינו במוחש אצל יחידי גולה; וכידוע הסיפור שסיפר נשיא דורנו¹⁰⁹ אודות הצ"צ, שישב בחדרו בליובאוויטש ופעל ושינה סדרים בפטרבורג ("און ער האָט געמאַכט סדרים אין פעטערבורג") – עיר הבירה של רוסיה! אע"פ שלאחרי זה ישב במאסר וכו' (כידוע הסיפורים בזה¹¹⁰).

וסיפור נשיא דורנו הוא הוראה לכאורה, שע"י עבודתו בתורה ומצוות יש ביכולתו של כל יהודי להיות בעל הבית בעולם, כולל בנוגע להענין ד"שופטים ושוטרים" כנ"ל, ולשלוט על אומות העולם, וגם על הנשיאים שלהם.

אלא שביחד עם זה, הרי חסר בשלימות הענין ד"שופטים ושוטרים", כי עיקר הציווי ד"שופטים ושוטרים" הוא בארץ ישראל, ולעתיד לבוא דוקא, משא"כ עכשיו הרי זה זמן הגלות, גם עבור בני ישראל הדרים בארץ ישראל. וכמובן מזה שבי"ט בתפילת מוסף אומרים גם בארץ ישראל "ומפני חטאינו גלינו מארצנו", דלכאורה מדוע יש לצער יהודי ע"י הזכרת ענין זה ביו"ט שענינו שמחה? ובפרט שישנם בארץ ישראל יהודים שרוצים להשלות את עצמם שנמצאים כבר ב"אתחלתא דגאולה"...

– וכמדובר כמה פעמים¹¹¹ שלא שייך לומר שהיום, בזמן ש"כלו כל הקיצין"¹¹², תתחיל הגאולה באופן ד"אתחלתא" בלבד, ולאחר שנה (וכל שכן כו"כ שנים) יהי' ההמשך ותבוא הגאולה בפועל; אלא נמצאים עדיין בחושך הגלות, וכפי שזה מוכח מכך שתורות ומעשרות היום בארץ ישראל הם מדרבנן בלבד (לכמה דעות¹¹³).

ומ"ש בירושלמי¹¹⁴ ש"גאולתן של ישראל בתחילה קימעא קימעא", כאילת השחר, אין הפירוש שהגאולה עצמה תהי' בשלבים, אלא שלאחר הגאולה (הבאה בסמיכות ל"אתחלתא דגאולה") יהיו עליות מחיל אל חיל – "קימעא קימעא". ועוד יש לומר, שגם זה יהי' בבת אחת, ו"קימעא קימעא" – הי' כבר בעבר, שמזה נעשה ענין הקיצין, אבל לאחר ש"כלו כל הקיצין", פשוט שגאולתן של ישראל היא בבת אחת.

(108) גיטין י, ב. ו. ש"נ.
 (109) סה"ש תש"ד ע' 4. וראה גם סה"ש תרצ"ו ע' 111 ראה לקו"ש ח"ה ע' 149 הערה 51. ובכ"מ.
 (110) סה"ש תש"ד ע' 4. וראה גם סה"ש תרצ"ו ע' 112 סנהדרין צז, ב.
 (111) ראה רמב"ם הל' תרומות פ"א הכ"ו ובכ"מ.
 (112) ראה רמב"ם הל' תרומות פ"א הכ"ו ובכ"מ.
 (113) ראה רמב"ם הל' תרומות פ"א הכ"ו ובכ"מ.
 (114) יומא פ"ג ה"ב.
 (110) ראה "היום יום" כג חשון. קונטרס אדמו"ר
 הצ"צ ותנועת ההשכלה ע' 25.

דוקא כשמבין מה שלומד⁷⁰. ואע"פ שלימוד תורה שבכתב הוא אפילו כש"לא ידע מאי קאמר"⁷¹, הרי מתורה שבכתב נדרשה תורה שבע"פ (ע"י הי"ג מדות שהתורה נדרשת בהן⁷², ש"מדה" הוא גם מלשון מדה וגבול – כל אחד לפי מדת הבנתו), ועד כדי כך ש"תורה בפירושה ניתנה"⁷³, שמיד כשניתנה תורה שבכתב ניתנה ביחד עם תורה שבע"פ.

ויש להוסיף בהקשר דתורה לי"ג מדות הרחמים (שמתגלים באלול) – די"ג מדות שהתורה נדרשת בהן הם כנגד י"ג מדות הרחמים⁷⁴.

וע"י לימוד התורה – הרי "תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם"⁷⁵, ויתירה מזה – "וכל בניך לימודי ה"⁷⁶, "אל תקרי בניך אלא בוניך"⁷⁷.

ז. ויש לקשר זה גם להתחלת ההפטרה דשבת זו – "אנכי אנכי הוא מנחמכם"⁷⁸:

"אנכי" קאי על התורה – "אנכי הוי' אלקיך וגו'", ו"אנכי" ר"ת "אנא נפשי כתבית יהבית"⁷⁹, שהקב"ה "הכניס" את עצמו כביכול בתורה. ובזה גופא – "אנכי אנכי ב' פעמים, כנגד תורה שבכתב ותורה שבע"פ.

ומזה באים להמשך הכתוב "הוא מנחמכם", שלימות הנחמה, ונחמה בכפליים, ע"ד מ"ש בסוף מסכת מכות דברי התנאים לרבי עקיבא "עקיבא ניחמתנו עקיבא ניחמתנו", שע"י רבי עקיבא – הקשור ג"כ לכללות התורה, שהרי "כולהו אליבא דרבי עקיבא"⁸⁰ (יסוד תורה שבע"פ) – נעשה שלימות הנחמה.

[ולהעיר שבין התנאים היו ג"כ רבותיו, מכיון שרבי עקיבא התחיל ללמוד תורה כשהי' בין ארבעים⁸¹, שאז "קאים איניש אדעת' דרבי"⁸²; וזה מעורר שנמצאים אנו לאחר ארבעים שנה מהסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר – "לב לדעת ועיניי לראות ואזניים לשמוע"⁸³].

ועי"ז ישנה תוספת כח בקיום העבודה דחודש אלול, דאף שהוא חודש הרחמים, הרי הוא כולל את כל עניני העבודה, כנרמז בחמשת הר"ת שבתית "אלול", כמדובר כמה פעמים⁸⁴. וא' מהם הוא הר"ת דתשובה⁸⁵; ובתשובה הרי ישנן ב' מדריגות: תשובה

(70) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב הי"ג.
 (71) שם סה"ב.
 (72) תו"כ ר"פ ויקרא.
 (73) הקדמת הרמב"ם לספר היד בתחלתה.
 (74) ראה לקו"ת פ' ראה לג, ד. סה"מ תרפ"ח ע' קמט.
 ועוד.
 (75) סוף מסכתות: ברכות, נזיר, יבמות, כריתות.
 תמיד לב, ב.
 (76) ישע"י נד, יג.
 (77) סוף מסכתות: ברכות, כריתות.
 (78) ישע"י נא, יב.
 (79) שבת קה, א (כגירסת הע"י).
 (80) סנהדרין פו, א.
 (81) אדר"ג פ"ו, ב.
 (82) ע"ז ה, ריש ע"ב.
 (83) תבוא כט, ג.
 (84) ראה לקו"ש חכ"ט ע' 272 ואילך. ובכ"מ.
 (85) ראה בעה"ט נצבים ל, ו. אבודרהם סדר תפלת ר"ה ופירושה פ"א. ועוד.

תתאה ותשובה עילאה, ותשובה עילאה – שלימות התשובה – היא דוקא ע"י לימוד התורה⁸⁶, יחוד פנים בפנים ו"אתדבקות רוחא ברוחא"⁸⁷. ובפרט בעמדנו ביום השבת, שהוא קשור ג"כ לתשובה עילאה דוקא (כמבואר באגרת התשובה⁸⁸), וקשור גם עם לימוד התורה, כמארז"ל⁸⁹ "דכולי עלמא בשבת ניתנה תורה לישראל".

ויהי רצון, שבעמדנו ביום השבת קודש – "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים"⁹⁰ (כמו שאומרים גם בברכת המזון דיום השבת) – נזכה לזה כפשוטו, שעוד לפני תפילת המנחה וקריאת התורה וההכנות לזה, ואפילו לפני המשך ההתוועדות, תבוא הגאולה האמיתית והשלימה. ואז נלך כולנו לארצנו הקדושה, ולירושלים עיר הקודש, ולבית המקדש, ותיכף ומיד ממש, "מקדש אדני-י כוננו ידיך"⁹¹.

[אחרי שיחה זו ניגנו "כי אלקים יושיע ציון"].

– שיחה ב' –

ח. דובר לעיל (סוס"ו) מ"ש בספרים שי"ג מדות הרחמים הן כנגד י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, ועפ"ז מובן שאלול קשור גם לתורה.

והראשונה שבי"ג מדות – קל וחומר – מתייחדת בכך שהיא מדה המפורשת בתורה שבכתב ("ואבי' ירוק ירק בפני' וגו'⁹²) בנוגע למרים אחות משה, שהיתה הבת הבכורה ("די עלטסטע קינד"), מבוגרת מאהרן ומשה (כידוע⁹³ שמרים היתה בת חמש ואהרן בן שלוש כשנולד משה), והיא עזרה והשתדלה בדרך הטבע בהצלתו ע"י בת פרעה וגידולו, כמסופר בפרשת שמות⁹⁴ "ותשם בסוף על שפת היאור, ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו", ואח"כ מסופר סדר ההשתלשלות דהצלת משה בדרך הטבע⁹⁵: "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור . . . ותרא את התיבה בתוך הסוף ותשלח את אמתה ותקחה . . . ותאמר אחותו גו", עד ש"ויגדל הילד גו"⁹⁶ בבית פרעה (המלך בכיפה⁹⁷).

ועד כדי כך שזה נעשה שמו – על שם "מן המים משיתיהו"⁹⁸ (המורה על הגילוי מעלמא דאתכסיא בעלמא דאתגליא⁹⁸) – שמו העיקרי, שהרי עשרה שמות היו למשה כמובא במדרש⁹⁹, ואעפ"כ שמו העיקרי הוא משה דוקא, ועד שעל שם זה נקרא גם שמו

(86) ראה אגה"ת ספ"ח ואילך.
 (87) שם פ"ט.
 (88) ספ"י.
 (89) שבת פו, ב.
 (90) תמיד בסופה.
 (91) בשלח טו, יז. ראה פרש"י עה"פ.
 (92) בהעלותך יב, יד ובפרש"י.
 (93) ראה שמו"ר פ"א, יג.
 (94) ב, ג"ד.
 (95) שם, ה ואילך.
 (96) שם, י.
 (97) ראה מכליתא בשלח יד, ה. שמו"ר פט"ו, י. זח"ב.
 (98) א.
 (99) ויק"ר פ"א, ג. וראה מגילה יג, א. ובכ"מ.

בתורה שבכתב, ואפילו בעמדו בדרגא הכי נעלית – בקבלת התורה בעמדו על הר סיני – נקרא בשם משה.

ובשם זה מודגש שהצלתו היתה בדרך הטבע. דאע"פ שכללות הענין – להציל מגזירה של מלך שהי' מושל בכיפה – הוא ענין ניסי, הרי סדר המאורעות שלאחרי זה עם בת פרעה ואופן ההצלה הי' בדרך הטבע דוקא [דאע"פ שישנו עוד פירוש¹⁰⁰ ב"ותשלח את אמתה" – שזהו "לשון יד", שידה התארכה בדרך נס כדי שתוכל להגיע אל משה – הרי הפירוש הפשוט ב"את אמתה" הוא "את שפחתה"¹⁰⁰ (שפחה מצרית)], בגלל המעלה שישנה דוקא בעבודה בדרך הטבע, בעניני העולם.

והלימוד וההוראה מזה בעבודת כאו"א:

לכאורה, מפאת גודל מעלתם ש"אתה בחרתנו מכל העמים . . . ורוממתנו מכל הלשונות"¹⁰¹, הי' צריך להיות ש(רוב) עיסוקו של יהודי יהי' רק בענינים נעלים – בלימוד התורה וקיום המצוות (ובפרט בעמדנו קודם זמן הגאולה); ואעפ"כ אומרים לו שצריך להתעסק בעניני הטבע, וכפי שנראה בפועל שרוב זמן עבודת בני ישראל הוא דוקא בעניני חול, בטבע העולם, לעשות גם מטבע העולם משכן ומקדש לו ית', "ושכנתי בתוכם".

אלא שהכח על זה הוא מענינים שלמעלה מהטבע, וכמבואר¹⁰² על הפסוק¹⁰³ "כי תבואו אל הארץ . . . ושבתה הארץ . . . שש שנים גו", שהכח על העבודה ב"שש שנים" בוריעת השדה וכו' הוא מהשנה הנקראת "שבת לה", שזוהי הכוונה והתכלית (ועד"ז בעבודה: ישנו חיוב תמידי דלימוד התורה, וכמו שאדמו"ר הזקן מביא בתניא¹⁰⁴ ממסכת סנהדרין¹⁰⁵).

ט. ויש לקשר הנ"ל עם פרשת השבוע – "שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך", וכמובא בספרי חסידות¹⁰⁶ (ובשאר ספרים¹⁰⁷) ש"שעריך" ("שעריך" למטה בעולם) קאי על שבעת השערים דעיניים ואזניים פה וחוטם, וגם בהם צריך האדם לתת שופטים ושוטרים, להבטיח שגם "שעריך" יהיו בהתאם לרצון הקב"ה.

וקיום הציווי ד"שופטים ושוטרים" הי' דוקא לעתיד לבוא, שהרי הדגשת הכתוב היא "תתן לך", והיינו שהיהודי הוא הבעל הבית שממנה את השופטים; וענין זה אינו

(100) פרש"י שמות שם, ה.
 (101) נוסח תפלת העמידה דג' רגלים וימים נוראים.
 (102) ראה לקו"ת בהר לט, סע"ג ואילך. ד"ה כי תבואו אל הארץ תשי"ג (סה"מ ויקרא ע' רמד ואילך).
 (103) תשמ"ו (שם ע' רנד ואילך). וש"נ.
 (104) פ"א (ה, סע"א-ב).
 (105) צט, סע"א.
 (106) אוה"ת פרשתנו (שופטים) ע' תתכב. שם ע' תתלב. ד"ה שופטים ושוטרים: תשט"ז (סה"מ דברים ח"א ע' שיח"ט); תשכ"ז (שם ס"ע שכ"שכא); תשכ"ט (שם (ברוקלין, תשע"ז) ע' שטו); תשמ"א (שם ע' שכ"ה).
 (107) ראה ש"ך ריש פרשתנו. של"ה פרשתנו שטט, ב.